DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE
IDIOSYNCRASIS
QVAM
DEO PROPITIO
CONSENSU, ET AUTORITATE AMPLISSI-
MEDICORUM IN ILLUSTRI ACAD. JULIA
ORDINIS
PRÆSIDE
VIRO CLARISSIMO
DN. FRIDERICO SCHRADERO
MED. DOCT. EJUSDEMQVE ET PHILOSOPHI-
NATURALIS PROFESS. PUBL. ET ORD. FA-
CULTATIS MEDICÆ HODIE DECANO
SPECTABILI
DN. PATRONO, ET PRÆCEPTORE SUO OMI-
HONORIS, ET OBSERVANTIÆ CULTU ÆTA-
TEM PROSEQUENDO
PRO LICENTIA
SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES, ATQ-
PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE CON-
SEQVENDI
PUBLICÆ, ET SOLENNI DISQVISITIONI SUBJICIT
IN MAGNO JULEO
DIETERICH VALENTIN Kramer/
Medicus Seehusanus,
HORIS ANTE ET POMERIDIANIS
A. d. XIIX. Jun. A. MDCXCVI.

HELMESTADII,
Typis GEORG-WOLFGANGI HAMMII, Acad. Typogr.

Thesis I.

QUamvis, quod magnopere dolendum, ita jam in re Medica comparatum ſit, ut quivis, etiam infelicisſimo Muſarum partu natus, quivis vera Artis peritia deſtitutus nugi vendus circulator, Medici nomen ſibi arroget, nullique plures, quam arduo Medicorum muneri ſeſe ingerant; longam tamen, & arduam eſſe Medicam Artem, & nonniſi ſudore multo acquiri, vel id documento eſt, quod & in minimis circa corpus humanũ verſatum eſſe deceat, quicunq; veri Medici laudem ſibi acquirere ſtudet. Non enim jam dicam de morbo ipſo Medico probè ſemper inquirendo; non de morbi cauſa exactè eidem inveſtiganda; non de morbi ætate, & reliquis, quæ divinus Senex, libro de affect. in omni morbo attendenda præcipit; ſiquidem his omnibus debitè non præcognitis, ſcopum Arti præfixum attingere neutiquam licet, cum contra, graviter ſic errari, & cum famæ, & ægrotantis irreparabili damno impingi poſſe, nemo non videat. Saltem id hac vice aſſeram, reſtare adhuc alia quædam, medenti, antequam ad medendum ſe accingat, cognoſcenda; quorum certè conſiderationem ſi quis neglexerit, non in curandis ſolum plurimis morbis fruſtra erit, ſed non raro etiam, ubi ſolari cupiet ægrotantem, eundem magis lædet, & ubi ſalutare nitetur applicare remedium, toxicum propinabit.

II.

Minimè etenim sufficit ad curationem ritè instituendam, morbum ipsum intellexisse, sed præterea multum huc quoque facit cognitio ægrotantium ætatis, imprimis ad dosin debitam medicamentorum determinandam. Sic respiciendus pariter venit sexus, cum teste experientiâ, & huic innitente Hippocrate, de morb. mulier. lib. 1. longè aliter affectus virorum, & mulierum morbi sese habeant, utpote in quibus cum partibus plurimis consentiens uterus solicitè attendendus, nisi sterilem omnino eorundem curam suscipere quis velit. Et quantum non anni tempus bene consideratum, ad multorum morborum tum prognosin, tum curationem, momenti affert? Perspiciet id facile, qui febrium intermittentium exstirpationem non semper eandem, & æquè facilem esse cognovit. Accedit his temperamentum; ubi sanè, an cacochymicus æger sit, an biliosus, an plethoricus, scire omnino expedit. Quibus omnibus denique Consuetudo, & Idiosyncrasia quoque ægrotantium accenseri merentur; hæc enim non raro sola, quid agendum, quidque omittendum, ostendit.

III.

Scilicet, est Idiosyncrasia illud, quod, si ullum aliud, medelam sæpissimè dirigit, & variat, illa interdum suadens, quæcunque vulgaris usus dissuadet, & contra dissuadens, quæcunque usus apta judicavit. Mira hæc quidem videri possent; sed quorum veritatem mecum agnoscet, quicunque in Praxi aliquo modo est versatus, & , quid in ea contingat, sedulus observavit. Cumque diutius huic contemplationi, quæ

fructu

fructu neutiquam destituitur, immorari, operæ pretium duxerim, species Idiosyncrasiæ hujus potiores paulò dilucidius exponere, constitui: Deum ex animo venerans, velit Is propitius huic labori meo adesse, quò cœptam telam, tum ad Ipsius Divini Nominis gloriam, tum ægrotantium emolumentum expedire liceat.

IV.

De Idiosyncrasiis igitur acturus, per illas, vel vi vocis id indicante, propriam intelligo, specialemque corporum, seu individualem illam, naturâ insitam proprietatem, quâ quidam v. gr. aliàs innoxia, imò sæpe valdè salutaria ferre nequeunt, quidam noxia ferunt, aut alia ratione â communi hominum natura differunt.

V.

Videntur, quæ passim ab Autoribus circa hanc rem annotantur, ad tres potissimum classes commodè reduci posse; dum alii 1. certas res planè aversantur, vel nimium appetunt: alii 2. quibusdam rebus vel parum, vel nimis alterantur: rursus denique alii 3. certam corporis functionem, vel auctam, vel imminutam, vel depravatam habent.

VI.

Quod primam igitur Idiosyncrasiarum speciem, qua nonnulli certas res planè aversantur, attinet, per omnes omnino sensus externos eadem se diffundere deprehenditur. Atque sic, ut â sensuum nobilissmo initium capiamus, multi certarum rerum visu magnopere offenduntur: qualis fuit ille, quem describit Henr. ab Heer, in Obs. Medic. oppid. rar. ultima, qui

visâ angvillâ lipothymiâ gravi correptus; item alius vir militaris, quem ad conspectum phlebotomiæ epilepsiam incurrisse, Philip. Salmuthus Cent. 2. O.73. memorat. Quod idem egregiè confirmat; quando strenuos, & bellicosos Duces, sectam venam intuentes, animo defecisse, perhibet Jos. Quercetanus Diæt. suo Polyhist. Sect. 1. cap. 8. ubi pariter magni cujusdam Principis meminit, qui facilè adeo aspectu alicujus muris in cubiculo degentis perterritus, ut se ipsum vix continere potuerit. Sic strenuum militem, quem rutæ aspectus in fugam vertit; item Mantuanum nobilem, qui erinaceum intueri non sustinuit; nec non ipsum Avenzoar, Medicum, quem sola vulneris inspectio in animi deliquium deduxit, affert Marc. Donatus, in hist. Med. mirab. l. 6. c. 3, quendam gallum gallinaceum non ferentem; & alium vetulæ conspectu enectum, Joh. Schenkius â Grafenb. lib. 7. de Idiosyncr. adducit. Qualem & fuisse Scaligerum, cressonibus visis horrore perfusum; nec non unum ex ejusdem liberis, brassicam abominantem, in Exercit. ejus 153. ad subtil. Cardan. videre est. Et spectant huc illi, qui strictum ensem tolerare nequeunt: qualis erat Jacobus, Angliæ Rex, qui proin equites non nisi averso â gladio vultu creare valebat; unde proverbium reliquit:

Rex erat Elisabeth, nunc est Regina Jacobus.

Quin, quod magis mireris, exemplum prostat viri generosi, qui nec gladios, nec hastas metuit, qui tamen conspecto acus acumine protinus animi deliquium passus; ceu ex Viri Excellentissimi propria observatione me notâsse, memini.

VII.

Progredimur ad reliquos ſenſus; inter quos auditum porrò Idioſyncraſiis ſuis obnoxium animadvertimus. Sic quædam fœmina, coaxatu ranæ audito, lipothymiam incidit, nec niſi vino generoſo ſumto ad ſe rediit, teſte Henr. ab Heer. in Obs. ſua ultima. Alia campanæ ſono, aut voce aliqua ſonorâ perceptâ animo licta, quæ tamen remediis reſtituta, referente eodem Henr. ab Heer. l. c. Rurſus alii audito tonitru mirum in modum percelluntur: qualis fuit Cæſar Caligula, quem ſcribunt usque adeò, vel mediocriter intonante cœlo, formidine quaſſum, ut ſubterraneas latebras, amenti ſimilis, percontaretur. Et quid demum notius, quam quosdam gallorum cantum, quosdam certarum rerum ſtridorem, quosdam ferreamentorum tinnitum cane pejus, & angue execrari? Cujus generis & famoſum illum Cæſareum Ducem Wallenſteinium extitiſſe, veroſimile eſt. Quemadmodum ſingularis quondam affectio erat Aicanoris, qui ad convivium deductus tibiarum cantum de nocte ſine magna animi commotione non ſuſtinuit, quem tamen interdiu optimè perferebat; teſte Hippocrate l. 5. de morb. popul. Nec de Guſtu alia ratio eſt. Obſervamus enim paſſim, quæ plurimorum palato arrident, eadem â nonnullis prorſus reſpui alimenta. De caſeo, & lacticiniis pervulgata, & quotidianæ experientiæ innixa res eſt, adeò, ut caſeum non modò comeſtum, ſed & ſolum ejusdem odoratum venenum evaſiſſe, obſervatum ſit. Et vid. de lacte Petr. Borellus Cent. 4. Obs. 61. Marc. Donatus, hiſt. medic. mirab. cap. 6. aliique. Quemadmodum nec illorum

exemplis destituimur, qui ab omni cerevisiæ, & vini usu abstinent. Sic fuerunt, qui Lactucam declinârunt, teste Aldrovando, in hist. monstr. alii, quibus ova formidinem incusserunt, adeò, ut solus eorum contactus bullas in corpore excitârit, referente Borello in Epilog. Cent. 4. Obs. Sunt porrò, qui cancros odio prosequuntur, docente id quotidianâ experientiâ. Sunt contra, qui cancros amant, & cæterorum animantium carnes fastidiunt; quemadmodum talem, qui nullo vesci poterat animali, sanguine prædito, cancros autem, & alia fluviatilia exanguia in deliciis habebat, recenset Salmuthus Cent. 2. O. 100. Sic Comitem generosum, qui oleum olivarum, & omnia cum eo parata edulia recusavit, recenset Horstius, annot. ad L. Lemn. integram familiam, cui malorum odium innatum, Joh. Schenkius â Grafenb. l. 7. de Idiosyncr: Virum quendam, qui nullum obsonii genus sale permixtum comedere potuit, Marantha in Method. cogn. simpl. lib. 3. c. 13. & contra juvenem, qui dulcia omnia rejecit, & acidis potius, salsis, & austeris gustui suo blanditus fuit Lusitanus Curat. 60. Cent. 6. Saltem memorabile, & admiratione dignum, quod Bryernus lib. 1. de re cib. c. 24. de Normanno rustico refert, qui nec panem, nec carnes, nec pisces, nec caseum unquam degustavit, sed sola ova in cibum admisit, unde & cognomen mustelæ, animalis ovorum avidissimi, ei â vulgo impositum. A quo non multum discrepavit Canonicus ille quadragenario major, qui solis pultibus, quibus in cunis alebatur, contentus vixit, & solam putealem bibit aquam, teste Henr. ab Heer. in obs. ultim. Et quid de olfactu dicendum? Videmus sanè

& hunc

& hunc per Idiosyncrasiam malè dispositum aversari res aliàs gratissimas. Quis rosas, & rosacea nonnullorum naribus & naturis inimica crederet? Et tamen experientia id abundè confirmat. Sic Monachus quidam, teste Amato Lusitano, quoties rosæ odorem persentiscebat, animi deliquium patiebatur. Et nobilis quidam Anglus, referente insigni Boyleo, â rosarum odore adeò abhorruit, ut cum nonnemo antipathiam hanc experturus, illius dormientis genæ rosam imposuisset, pustulas statim in eadem exortas deprehenderet. Quin Episcopum rosarum fragrantiâ extinctum scribit Mart. Cromerius, de reb. Polon. l. 8. Quemadmodum etiam Medicum quendam rosâ, quam manu sua gestabat, ægræ suæ valde nocuisse, ex ore Excellentissimi Dn. Præsidis, Præceptoris mei ætatem devenerandi, quondam notâsse memini. Scilicet adeò id verum, ut & rosata quocunque modo talium hominum corporibus applicita usus noxia declarârit. Quod quidem experientiâ Medicâ insignis Thonetus exemplo virginis, quæ ex melle rosato per clysma injecto lethalia incurrit symptomata, lib. 1. Obs. Sect. de Febr. Interm. egregiè commonstrat. Quid porro notius, quam moschum, & ambram nonnullis, fœminis præsertim, Vatiniano damnari odio? aliis adversari odorem camphoræ? qua de re quotidiana satis testatur experientia. Sic quidam fraga ferre nequeunt, teste doctissimo Velschio ad Rumler Obs. 69. ubi pariter ipsius Rumleri, odore mororum rubi Idæi lipothymici facti, exemplum recensetur. Et ut dantur fœminæ, quæ, sive gravidæ existant, sive non gravidæ, â fœtoribus vehementer abhorrent, & prava iis perce-

ptis experiuntur ſymptomata; de quibus habet Plinius hiſt. nat. l. 7. c. 7. ſic contra dantur plures, quæ ſvaveolentia, & odorifera omnia execrantur; cujus rei etiam notabile imprimis affert exemplum Salmuthus Cent. 3. O. 71. in ſervo carnificis, qui pharmacopolium ingreſſus, & unguentorum, aliorumque pretioſorum fragrantiam naribus percipiens, animo lictus, cumque balſama â pharmacopœi miniſtris ipſi inuncta malum potius augerent, nonniſi ad cloacam â ſuperveniente carnifice deductus reſtitui potuit: ceu idem ferè de ruſtico teſtatur L. Lemnius, de occ. rer. mir. l. 2. c. 9. Quibus accenſeri poſſunt, qui peculiarem cum canibus, cattis, & muribus antipathiam fovent, adeò, ut ſola eorum, vel latentium, præſentia lædantur; qua de re legi merentur. P. Borell. Cent 4 O. 61. & Henr. ab Heer. in Obs. ult. Tandem, ut diſcurſum hunc finiamus, nec Tactus propriè dictus ab hujus Idioſyncraſiæ efficacia prorſus eſt immunis. Reperiuntur quippe, qui auram commotam ferre nequeunt; ceu hujus rei exemplum adducit Salmuthus Cent. 3. O. 7. in paralytico, qui, quoties cubiculi feneſtræ vi ventorum vehementius concuterentur, toties lipothymicus factus; quam tamen proprietatem pro malo in morbis ſigno ibidem agnoſcit. Nec deſunt Obſervationes illorum, qui manualem certarum rerum contactum horrent: id, quod in quodam amicorum me notâſſe memini, qui veſtimenta holoſerica, quod molli adeo ſuperficie eſſent prædita, contrectare non audebat.

VIII.

Contrarium planè occurrit in iis, qui nimio certarum

tarum rerum appetitu feruntur. Ubi quidem non nobis ſermo de illis, qui occaſione pravorum in corpore hærentium humorum, concurrente præſertim quodam imaginationis vitio appetitum talem incurrunt; hi enim, ut morbum Picam, vel Malaciam vulgò dictum, contrahunt, ſic vel ſponte iterum, vel debito Medicaminum uſu eo liberantur, nec hujus proin fori ſunt. Potius cum illis nobis hîc res eſt, qui â teneris unguiculis, & per totum vitæ decurſum appetitum certis quibusdam rebus mancipatum habent, nec ullam proin individualis ſuæ proprietatis curam admittunt. Sed nec horum exempla rarò occurrunt. Sic puella adulta â prima infantili ætate calce parietum, & fragmentis laterum delectabatur, referente Ettmullero Prax. l. 1. c. 1. Nec parvam meretur admirationem puer ille Svinfurtenſis, ſex annorum, murarii filius, qui â tempore ablactationis ſtatim cretam, arenam, pulverem ex angulis hypocauſti collectum, vel ex calceamentis excuſſum, voravit, nec vel minis, vel verberibus, vel etiam adhortationibus coerceri potuit; adultior autem factus, carbones, lateres, carnem crudam, calcem de parietibus, calcem vivam, lychnos cum ellychniis, corium, oſſa, ſilices, varii generis inſecta, ſine noxa devoravit, & præter caſeum, panem, & aquam cibos omnes faſtidivit: juxta M. A. N. C. dec. 1. an. 1. Obſ. 83. it. an. 3. Obſ. 179. Verum abſurdorum hic, & â natura hominis prorſus alienorum eſt appetitus. Alii eſculenta quidem, ſed nimia quantitate eorum uſum exigunt. Unde non ſingulos ſolum nimio tali quorundam deſiderio teneri videas; qualis fortè fuit Clemens VII, Pontifex Ro-

 manus

manus, quem usque adeò fuugorum quotidiano uſui deditum fuiſſe, legimus, ut ad defectum horum præcavendnm, eorundem comeſſationem, publico edicto, per univerſam ditionem, prohibuerit; quâ tamen effreni inſtinctui facta licentiâ morbum ſibi lethalem, & Curtio Medico planè incurabilem accerſivit. Quin imò & integras familias plus æquo, ſive ſolidorum, ſive liquidorum quorundam amore flagrare, conſtat. Nec excludi hac claſſe poſſunt, qui naturali proprietate ducti certarum rerum, ſive aſpectum, ſive odoratum, ſive tactum deperditè magis amant; quemadmodum v. g. reperiuntur, qui corii, & ſimilium odorem cæteris omnibus vel ſuaviſſimè olentibus præferunt.

IX.

Pergimus ad ſecundam Idioſyncraſiarum ſpeciem: ubi, quod primò iterum concernit illos, qui certis rebus parum alterantur, exemplis pariter non deſtituimur. Prodeant in ſcenam, qui vel fortiſſima, aliisque tanta doſi lethalia planè draſtica ſine ulla noxa aſſumunt. Sic quendam hellebori totos manipulos ſine noxa devorantem, Theophraſtus de hiſt. plant. l. 9. c. 18. alium ſcammonium, idque ad drachmam unam, atque alteram, imo unciam integram, citra alvi laxationem ingerentem, Fallopius tr. de ſimpl. purg. c. 48. rurſus alios, qui nullo eccoprotico ſubigi potuerunt, quibus tamen exhibita propriorum unguium præſegmina & vomitum, & ſeceſſum concitârunt, Henr. ab Heer. in Obs. ult. recenſent. Nec ignotum exemplum ruſtici, qui, cum adhibito in prægrandi doſi ſucco Eſulæ noſtratis, ex voto purgari non potuiſſet,

ſet, ad Medicum acceſſit, utque *fortius* ſibi præſcriberet evacuans, rogavit. Et collegit talia plura Braſav. in exam. ſimpl. pag. 236. Eſt ſanè incredibilis complexionum, maximè in purgantibus adhibendis, differentia, quam niſi vel indicio ægri, vel uſu reſciveris, non ex phyſiognomia, non ex corporis habitu, non aliunde facile cognoſcas. Neque hic externo corporis robori, aut ſoliditati temerè fidendum: toties enim accidit, quadratos homines, & vaſtisſimi habitus, lenisſimis laxantibus vehementisſimè purgari; cum contra alii violentisſima quæque nihil morarentur. Atque tales multum Medicis faceſſunt negotii, cum ſi ſummam, conſvetamque doſin ſuperes, non ſemper pro voto res ſuccedat, illi verò, qui levibus quibusque moventur, ad juſtam purgantis doſin in hypercatharſin, animique deliquium facile prolabantur. Venena, vel alia nimia doſi ſumta venenis non inferiora, ab aliis citra damnũ ſubigi, poſſem exemplis plurimis evincere, niſi res nota eſſet. Quidam Opii doſi ingenti impunè utuntur; quemadmodum Vir ille, qui ſingulis diebus tres opii laminas, 10 drachmas, & amplius pendentes comedit, & tamen aptisſimè, & doctè de omnibus diſputavit, teſte Garzia ab Orta, Aromat. Ind. hiſt. l 1. c. 4. Et notatu dignum, quod de vetula Galenus refert, illam cicutam, at, quantum venenum! præ omnibus appetitam, ſine notabili damno devorâſſe. Quo pertinet illa apud Albertum M. puella Colonienſis, quæ in quotidianum cibum araneas vertit. Notiſſimum verò de Mithridate, Ponti Rege, eum venenis adeò aſsvetum, ut tandem, cum iis interfici cuperet, necari non poſſet. Quamvis neque hoc de

talibus venenivoris negandum, remanere tamen in his, habituique corporum imprimi aliquas veneni proprietates, & ſanguinem humoresque illo inquinari, ut indiciis quibusdam interdum id ſe exerat, adeò, ut rem miram de puella venenis educata referat Avicenna, eam nempe omnes ſibi appropinquantes vitâ privâſſe. Sed fides eſto penes Avicennam.

X.

Quemadmodum verò hi fortisſimorum etiam aſſumtorum efficaciam eludunt; ſic alii temperamentum fovent omnino contrarium, & â certis quibusdam, vel alimentis, vel medicamentis nimiam mutationem ſuſcipiunt. Referas huc pariter, quibus Camphora generoſum nimis eſt remedium; de quibus notabile in hyſterica muliere vehementer ejus uſu læſa habet exemplum Aug. Thonerus Obs. l. 3. de morb. uter. c. 3. Sic â certarum rerum comeſtione morbos incurrunt alii: qualis fuit Joh. Heurnius, qui, id ipſus de se commemorans, quoties piper, vel raphanum comedit, colicis doloribus atrociſſimis cruciari ſolitus; quales & ſunt omnes, quorum obſervationes paſſim occurrunt, qui certa alimenta, quibus vel maximè delectantur, aſſumere nequeunt, quin protinus Ventriculi, primarumque viarum incommoda inde ſentiant. Et quot non porrò reperiuntur, qui alvum plus juſto mobilem, & ad nutum obſequentem habent? adeò, ut quidam lenisſimis etiam purgentur jusculis: quemadmodum de matrona jure carnis bubulæ ſufficienter laxata; item de viro quadragenario, â capi, vel gallinæ jure idem experto, qui tamen vitellis ovorum coctis promtè iterum alvum firmavit, id confirmat Henr.

Henr. ab Heer. in Obs. ult. Sic, quæ in plerisque astringunt, in nonnullis alvum movere deprehenduntur: cujus rei, cum in Belgio degerem, evidens certè suffragium ex Viri Excellentissimi ore me percepisse, recordor, qui in quibusdam decoctum balaustiorum, gallarum, seminis Sumach. alvum laxâsse, propriâ experientiâ affirmabat. Idem de Mespilis, fructibus saporis astringentis, nonnullos homines purgantibus, de castaneis, & aliis adstringentibus habet Cl. Pechlinus, Observationum elegantissimarum LXI, lib. II. quam observationem pulchrè ita orditur: *Medicinæ difficultas plurimum inde augetur, quod, ut singulis corporibus peculiaris insita est temperies, ita etiam non quævis promiscuè, sed alia atque alia pro illa conditione admittant medicamenta; atque ipsum hoc tam abditum est, ut non antè certi ejus esse possimus, quàm experimentum rei fidem, & quod in ea est peculiare, manifestaverit. Varia quotidie, & paradoxa objicit experientia, quæ, si ad rationis trutinam exigantur, inania videntur, ac falsa, sensuum tamen testimonio verissima.* Hæc Pechlinus. Alias ad hanc classem quoque non injuriâ referas viduam illam, quæ, cum ad roborandum stomachum unum Elixiris stomachalis, ob dulcedinem Vini Gallici spiritu temperati cochlear ebibisset, aliquoties inde purgata fuit, narrante id Mich. Lysero Obs. Cultr. Anat. annex. n. 5. Quin, quod certè mireris, sunt, qui solo medicamentorum odore purgantur: cujus generis fuit Medicus quidam Lipsiensis, qui corpus evacuaturus, pharmacopolia ingrediebatur, olfactisque Electuariis purgantibus, ibidem recens paratis, non aliter inde, atque alius pharmaco usus, dejecit,

teste

teste Salmutho cent. 3. Obs. 8. Quibus meritò addo Viri cujusdam, ex cujus propria relatione hæc habeo, Idiosyncrasiam, qui hederâ terrestri manu fricatâ, eademque naribus admotâ, pro lubitu 2. vel 3. sibi potest concitare sedes, ad febres pariter non parum hinc proclivis. Nec incommodè huc mulierem illam transcribas, cujus in Act. Hafn. fit mentio, quæ audito tonitru fragore protinus alvum laxam experta; nisi ab incusso hinc metu id evenisse dixeris. Sic ridicula quondam proprietas fuit Vasconis equitis, qui percepto phormingis sono, urinam continere non potuit, scribente Scaligero Exerc. 344, ad Cardan.

XI.

Sed ad tertiam nunc Idiosyncrasiarum classem, quæ ratione functionum evenit, devolvimur. Ubi quidem illud ante omnia præmonendum, utut ad morbos potius illa pertinere videatur, propterea quod actionum læsionem involvat; teste tamen multiplici experientiâ, naturam in certis subjectis eidem adeò assuescere, ut, quod præternaturale in aliis audit, in his naturale evadat; cujus proin ratione habita in hunc individualium proprietatum censum referri illa merebitur. Quod quidem per singula eundo constabit rectius. Et facile, quod functiones auctas spectat, id confirmabit exemplum ventricosorum, obesorum, eorumque, in quibus nutritio justo liberalius procedit: quales utut sæpius non parvo cum incommodo vivere observentur, interdum tamen sic satis bene valent, & cæterarum functionum integritate vel sanissimis fastum faciunt. Et quid in fœminis non contingit? quæ ob laudabilium humorum affluxum nimiam

miam interdum lactis copiam fundunt. Erat certè ex his Galla illa, quæ, teste Borello Cent. 3. O. 28. copiosum adeò quotidie lac emittebat, quantum non solum lactandis duobus infantibus, verum etiam, pro conficiendo ad curam phthisici butyro sufficiebat. Ast utinam non â quibusdam observationum collectoribus, tu rerum inauditarum tumore, & incredibilium strepitu in majorem admiratione͂ Lectores adigerent, talia interspergerentur, quæ prudentũ hominum fidem excedunt: Alias huc pariter spectant illæ, quæ menstruã evacuationem auctam experiuntur: quarum aliæ stato mensium tempore copiosissimum sanguinem profundunt, quod in succulentis, & plethoricis frequentissimum observatur; aliæ & gestationis suæ tempore excretionem hanc retinent, quod aliquot relationibus confirmat Velschius, Obs. Reusn. *99.* rursus aliæ ætatis ratione modò citius, modò diutius menstruantur; ceu fluxus hujus in Virguncula undecimo ætatis anno erumpentis, & contra in fœmina ad 76. durantis exempla recenset Balth. Timæus â Guldenk. l. 4. O. 13 & 14. Quin, quod puellæ quadrimæ menstrua describat Nicol. Tulpius: quem vid. Obs. l. 3. c. 36.

XII.

Et hactenus de habentibus functiones auctas. Quot non contra occurrunt Observationes eorum, qui certã quandam corporis functionem imminutam sentiunt, cætera sanissimi? Sic sunt, qui raró alvi beneficium experiuntur. Qualis certè proprietas matronis illis contigit, quæ cætera sanissimæ, & quotannis uterum gerentes, nunquam, nisi vigesimo die, vel serius alvinas feces deposuerunt; nec non sacerdo-

ti cuidam religioſo, qui poſt vigeſimum demum & quartum diem naturæ requiſita perſolvit, idque â puero: quorum exemplorum meminit Henr. ab Heer. Obs. ult. quibus paria recenſet Salmuthus Cent. 2. O. 65, & 98. Sunt porrò, quibus alia humoris excernendi excretio vel imminuitur, vel planè aboletur: cujus rei exemplum præbuit Medicus ille Milhavenſis, qui temperamento utut pituitoſo, & obeſo præditus, nullum vel ſputum, vel mucum ejecit unquam, teſte Borello Cent. 2. O. 68. nec non vetula illa apud G. H. Velſchium, cujus meminit Obs. Reuſn. 99. quæ 16. liberos enixa nunquam menſtruorum fluxum paſſa, niſi quod purgamenta â partu prodirent. Sed nec iſta in alia prodiiſſe, â celebri quodam Italo Medico obſervatum, ibidem legitur. Nec iniquè huc illos trahas, qui in ingeſtione, ut in egeſtione iſti, deficiunt. Et referri huc quodammodo posſent, qui, cum cætera omnia aſſumere valeant, pilulas tamen, easque minimas, & ubi vel maximè volunt, deglutire nequeunt; qua de re quotidiana teſtatur experientia. Saltem claſſe hac excludi non poſſunt, qui ab eſculentorum, & potulentorum uſu ſine notabili vitæ, & ſanitatis diſpendio diu abſtinuerunt. Quibus certè annumerandus Vir ille, cujus meminit Borellus l. ſupra cit. qui 8. dies ſine potu tranſegit, & mediis ſub Caniculæ ardoribus ſilicibus ori inſertis ſitim fefellit: qualem & fuiſſe fœminam Colonienſem legimus, quæ interdum per 20. ſæpe numero etiam per 30. dierum ſpatium ab omni cibo & potu abſtinuit, quam ex Alberto M. citat Quercetanus Diæt. Polyh. ſect. 2. c. 4. Sed harum non modò mirabilium, ſed prodi-

giis

giis similium observationum veritatem tueantur Autores. Est autem casus memorabilis, quem proponit eruditissimus, & fide dignissimus Velschius Obs. Med. Episagm. 37. Planè autem singulare, & insuetum est, quod de puella Conflanensi per annum integrum, & de alia Helvetica ultra triennium sine cibo, & potu victitantibus; nec non de quibusdam per omnem vitæ decursum nunquam vel sitientibus, vel bibentibus, utentibus interim multis cibis sale confectis, & exsiccatis laudatus Quercetanus l. c. Athenæus l. 2. c. 2. aliique memorant. Quibus omnibus demum annumeres familiam illam Leodicensem, in qua cunctis utriusque sexus nares calore prorsus destitutæ semper frigebant, de qua legi meretur Henr. ab Heer. Obs. ult.

XIII.

Nec eorum desunt exempla, qui certam corporis functionem depravatam, & â communi naturæ lege alienam habent, cætera non minus sani, quam pisces. Quid non in ciborum in ventriculo retentione evenit? ubi quidam cibum deglutitum, antequam in stomacho debitè retineant, pecudum more ad rumen revocant: qualem in condiscipulo suo describit Salmuthus Cent. 1. O. 100. in alio Velschius Obs. Med. Epis. 36. Quid non in fecum alvinarum propulsione? & spectat notabilis huc imprimis de Viro generoso historia, qui multos annos ita vixit, ut sub meridiem pridianum prandium revomeret, retentis accuratissimè omnibus recens ingestis, postridie illa ut hesterna egesturus, & putidissima quidem, nec ab alio stercore differentia, teste sæpius memorato Henr. ab Heer. obs. ult. Sic ratione menstruæ evacuationis in sexu sequiori idem de-

prehenditur; dum modò per anacatharſin, modò per vomitum, modò per mammarum foramina, modò per verticem eandem cum euphoria contigiſſe conſtat: ceu Riverius Cent. O. 63. Timæus â Gul. denk. l. 4. caſ. 12. Pechlinus l. 1. O. 38. & Kerkringius Obs. 85. id confirmant. Taceo, quæcunque de nonnullis ſcintillas ex artubus evibrantibus, Bartholinus Cent 3. hiſt. anat. 70. Borellus Cent. 2. O. 69. & Cent. 4. O. 43. de aliis noctu ſine lumine clarè videntibus, inſolitaque videndi acie præditis, Corn. Gemma l. 1. Cosmogr. c. 7. de olfactu quorundam exquiſito, Campanel. de Senſ. rer. lib. 3. c. 8. de aliorum velocitate, & fortitudine prodigioſa, Plinius hiſt. nat. l. 7. c. 20. de aliis alii referunt; ſufficitque mihi indicâſſe potisſima, ad quæ, tanquam ad communem fontem cætera commodè reduci queant, quæ ſi enarrare ſingula vellem, materiæ ubertatem non mihi, me tamen illi defuturum lubens confiteor.

XIV.

Etſi autem, quò magis jam ab aliquo tempore, dum materiam pro hac diſſertatione colligo, illam inſpicio, eò intricatius, pluribusque difficultatibus involutum hîc eſſe cauſarum ſcrutinium, ſentio; conabor tamen aliquid, &, quod ordo nunc exigere videtur, ad propoſitarum Idioſyncraſiarum ætiologiam me conferam, inque dictis phœnomenis ex cauſis explicandis vires meas qualescunque porrò experiar. Unde, quod primam illam, quâ quosdam ſenſuum externorum certis ſubjectis magnopere lædi diximus, ſpectat ſpeciem, illa, quæ eſt inter matrem & fœtum accurata connexio, hîc videtur ſupponenda. Non movebo nunc

nunc litigiosam illam, & diu in schola Medica agitatam controversiam , an fœtus pars matris jure dicatur? Saltem hoc certum, & veritati quàm maximè congruum, mirandam matri cum fœtu esse partium harmoniam, & resultare hinc functionum pariter miram in utroque conformitatem. Nec ineptè proin cum celebri quodam Physico dixerim, imitari fœtum in utero positum motus, actionesque maternas: id, quod in sensus maternos afficientibus imprimis obtinet. Non mirum itaque, facta forti quadam per sensus externos in matre impressione, notabiliter lædi fœtum. Hic enim, cum mollis adeò existat, & partes habeat facile diductiles, damnum hinc capere potest; quod quidem pariter vel ipsa mater incurreret, nî robustioribus illa, & externis injuriis fortius resistere aptis gauderet membris In fœtum itaque cum factæ impressionis ἐνέργεια potissimum redundet, videas hinc tot mirandos imaginationis maternæ effectus, qui quidem interdum in bonam edito infanti 'partem cedunt, sæpius verò, imô sæpissimè eidem nocent, & modò partium quarundam defectum, modò earundem abundantiam, modò insolitam membrorum magnitudinem, conformationem, perversum situm, atque connexionem, modò ipsarum functionum læsionem ei inducunt; ceu innumera celeberrimorum Practicorum de his annotata exempla id abundè testantur, quorum recenset nonnulla Thom. Fienus, illo l, quem de virib. Imag. scripsit, tr. quæst. 13.

XV.

Quæ cum ita sint, proximam quidem primæ illius, inque omnimoda rerum quarundam aversione

sitæ Idiosyncrasiæ causam ad singularem organorum sentiendi dispositionem, remotam verò ad horrorem matris adversam adeò dispositionem fœtus sensoriis inducentem, referendam arbitrer. Notum sanè, gravidas mulieres delicatissima interdum fastidio prosequi, & terreri rebus sæpe minimis, & rerum, ut sic dicam, umbris. Quod si igitur ad oblatum ejusmodi, sibique adversum objectum de improviso exhorrescat mater, facile inde fiet, ut motum, qui horrorem hunc peperit, in cerebro perceptum per filamenta ad uterum terminantia propaget, mobilibusque adhuc infantis nervulis eum ita imprimat, ut ad ultimam usque ætatem ejusdem vestigia permanere necessum sit. Atque sic circa omnes omnino sensus singulares quasdam proprietates contingere, videbimus. Ubi quidem illud notatu dignum, magnam esse inter has sensuum externorum proprietates cognationem, magnam harmoniam, sic, ut quod unus aversatur, id facile respuant & reliqui: unde, qui nonnullarum rerum gustum ferre nequeunt, earum interdum nec conspectum, multò minus odorem tolerant. Quamvis neque hoc negem, fortem adeò interdum â matre fœtui communicari impressionem, ut peculiare inde sanguinis, & spirituum animalium emergat temperamentum: quod quidem in illis, qui cum felibus antipathiam fovent, clarum redditur, qui utut adversum sibi hostem nec videant, nec olfacere propriè dici possint, illo tamē præsente exhorrescunt, anguntur, sudant, & animi deliquia patiuntur, nulla alia de causa, quam, quod atmosphæra bruti pulmones & cerebrum hominis ingressa motum ibi toti ejus complexioni infensissimum excitet.

Et,

Et quid verbis opus est? dum ipsi in matribus partum prægressi casus fortuiti, qui propterea causæ occasionales rectè dici poterunt, nobis suffragantur. Quid enim v. g. Jacobo Regi tantam ensis formidinem incussit, nisi â matre gravida de improviso conspectus, præque oculis ipsius fugientem trucidans gladius? Observabunt idem & reliquæ, quæ Idiosyncraticos tales in lucem ediderunt, mulieres, quæ utplurimum percepti cujusdam, inque fœtum derivati horroris rationem allegare poterunt. Quamvis & consuetudinis quædam hic sint partes; utpote quæ subtiles nervorum fibrillas in certas res penitus determinando naturæ interdum vices sustinet: id, quod servi carnificis suaveolentium proin odore magnopere læsi antea adducto exemplo sole meridiano clarius elucescit. Ubi de casei osoribus speciatim & illud addendum, Idiosyncrasiam horum â lactis materni in mammis coagulati suctu, unde fit, ut substantiam caseo similem nimis maturè gustent, commodè nonnullis deduci.

XVI.

Quod de naturali quorundam aversione sic diximus, id de appetitu certarum rerum aliis contra ingenito contrario quodam modo prædicandum videtur. Ut enim in illa horror maternus fœtui inducit dispositionem rei fastiditæ oppositam; sic contra in hoc gravidæ matris appetitus eidem crasin rei appetitæ conformem procul dubio impressit; quam quidem crasin ipsum ventriculi fermentum, utpote in quo appetitus naturalis causa residet, tum potissimum contraxisse verosimile est; sic, ut à certo demum in animo concepto alimento blandius eodem commoto, & sequente hinc

hinc blandâ sensibilis stomachi tunicæ vellicatione, ejusdem quoque dein alimenti desiderium sequi, dicendum sit. Quod cum multis possim corroborare exemplis, mihi unum, quo appetitus hæc in fœtum derivatio apertè constat, ex Cl. Tulpio subjunxisse sufficiat, qui Obs. Med. l.2. c.24. pro more suo eleganter ita loquitur: *Mulier Daventriensis imprægnata delectabatur tam impensè halecibus salitis: ut ante partum comederit mille, ac quadringentos. Attamen sine ventriculi offensa, ullove sanitatis dispendio. Fuit tamen ipsa bis noxia; in se, ac in infantem. In se, quod nequiverit refrænare immodicum hoc salsamentorum desiderium. In infantem verò, quod ipsius appetitum mancipaverit adeò strictè huic servituti: ut cùm necdum posset verbis: expetierit tamen ejulatu haleces, quibus se tam effusè dederat mater, plus æquo sibi indulgens.* Ubi & pravam interdum consuetudinem pariter supervenire, & appetitum determinare, & plurimum intendere, experientia testis est, juxta prov:

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

XVII.

Sed progredimur ad secundam Idiosyncrasiarum speciem, in qua, & tertia quoque à nobis melioris ordinis causa constituta specie humorum consistentiam peculiarem, qualitates, certamque διάθεσιν, interdum per signa manifestam, sæpissimè verò occultiorem subesse, arbitramur & hinc temperamentorum specialem, ac propriam in aliis tolerandis, aliisque excludendis diversitatem potissimum oriri. Hinc mirum non est, violentissima in corporis pituitosi saburra esse invalida. Hinc mirificæ ventriculi nostri sæpe sunt qualitates, ut, qui levioribus offenditur sæpe magis

magis, quàm durioribus cibis, & malè affectos frustra excruciari mollibus, & facillimè aliàs coquilibus videmus, non ante quandoque convalituros, quàm æquum, & dignum isto fermento alimentum invenerint. Adeoque ordinariâ viâ incedendum in applicatione remediorum quoque hîc non esse, usus Artis persvadet, ne destruatur fermentum, quod servari debebat, sed huic sæpe adeò paradoxo æquanda potius diæta, & methodus, non tam medici industriâ, quàm ingeniosi appetitus experimento reperiunda. Sed illos porrò in specie, qui certis rebus parum alterantur, examini hîc subjicere, fas est. Ubi quidem, quod vel fortissima drastica sine noxa assumentes attinet, ad naturam horum explicandã, ad pituitæ gluten aculeos humorum acerrimorũ inviscans, & bilem, ejusq; crasin, ac indolem potissimum respiciendum videtur. Notum siquidem ex Physiologicis est, bilem potissimum in corpore nostro esse humorem illum solventem, fundentem, &, quod vulgò dici solet, vim assumtorum â potentia in actum deducentem. Videmus hinc, ingesta plurima in ventriculo hærentia non nocere, quæ verò, simulac in Intestinum duodenum, ubi bilis conjungitur, pervenerunt, damna sua exerunt. Atque hinc est, quod divinus senex, exoriente cane, & ante canis exortum perdifficiles purgationes esse, l. 4, aph. 5. afferat; quod nimirum præter magnam ab aere fervido factam humorum solutionem, ob nimiam quoque tum bilis efficaciam, & acredinem facile nimiæ evacuationes succedant. A bile itaque cum assumtorum formalis operandi ratio potissimum dependeat, facile inde erit colligere, inerti eadem, ac debita activitate suâ destitutâ,

debitam quoque non ſequi aſſumtorum ſolutionem, nec proin illam, quæ per medicamenta intendimus, corporis alterationem expectandam. Contingere itaque poteſt, ut certa quædam ſubjecta foveant bilem, naturâ ſuâ non ita fluidam, non ita volatilem, ac in plerisque eſſe ſolet, quæ certè ejusdem qualitas per inſequentem victus rationem, concurrente præſertim ſolidiori ipſarum partium naturâ, porrò intendi potuit. Ut proin non adeò mirum, ſi in his vel fortisſima cathartica eum, quem in aliis obtinent, alterandi ſcopum non attingant. Utut neque hoc in dubium vocem, ſed ſedulâ circumſtantiarum perpenſione convictus ambabus largiar manibus, multum hic pariter conferre, ſi â teneris rei cuidam aſſuescamus. Et pertinent huc qui opium, & hujuscemodi generis narcotica vorant: ad quorum hominum temperamentum licet climatis quoque conſtitutionem multum facere quis dixerit, maximas tamen & hic quoque conſuetudinis partes eſſe probabile eſt. Quemadmodum & in illis, qui venena in cibum verterunt, modò non rem omnem ad ſingularem corporis præparationem, unde illud acquirat vel facultatem veneni corruptivam, vel ſanè illi familiarem referas. Atque ſic priori quidem modò Mithridatem Regem confectionis ſuæ uſu â venenis tutum, reliquos verò poſteriori, contractâ nempe venenorum aſſuetudine cum venenis ſimilitudine, immunes ab iisdem manſiſſe, dicendum erit. Vid. Hieron. Mercurialis, qui ubi tract. de venen. & morb. veneneos. cap. 6. individualem hîc quorundam hominum conſtitutionem pro cauſa agnoſcit, & quomodo venena tales nutriant, inquirit, id confirmat.

XVIII.

XVIII.

Quod verò in corporibus difficulter mobilibus humorum crasſities, & tenacitas ſpicula acriorum corporum infringens, retundensque imprimis & quoq; effœta, iners, craſſa nimis bilis efficit, id in ſubjectis contraria diſpoſitione prǽditis conſtitutio humorum illi oppoſita, bilisque fluida nimis, juſto acrior, & penetrantior prǽſtare deprehenditur. Videntur ſiquidem, quǽ paſſim de his ab Autoribus annotata reperimus, id ſatis clarum reddere, copioſam admodum, & ſolito efficaciorem iisdem obtigiſſe bilem: unde non adeò mirum, ſi eadem ad motum per ſe jam ſatis diſpoſita, ab accedente quodam in inteſtinis extrinſeco, ad nimiam operationẽ deducantur. Et ſpectat huc illud, quod Henr. ab Heer, adduxit de viro quadragenario exemplum, cujus ex adjunctis circumſtantiis reſultans temperamentum l. c. porrò ita explicat: *cum ego*, inquit, *ei febrienti â cholera, maximisque, & diuturnis animi pathematis, erat enim litibus implicatisſimus, 3. Syrup. ros. ſolut. ſimpl. uncias prǽſcripſiſſem, quo die jam ſponte ſexies dejecerat, decies novies â Syrupo copiosè ſecesſit: dabam illum ſyrupum, quia cum biliosisſima, imò ſinceram bilem excerneret, verebar, ne inteſtinis adhǽrens in dyſenteriam, quâ olim tantum non internecina laborârat, ipſum prǽcipitaret* &c. Unde apparet liquido, in hoc ſubjecto nonniſi bilem individualis illius proprietatis fuiſſe cauſam. Hinc pariter Heurnius, quem uſu piperis, vel raphani Colicam ſemper incurriſſe, diximus, hujus rei rationem nonniſi ad nativam bilem, calidorum accesſione auctam, inteſtinaque acrius vellicantem refert. Nec mirum, in nonnullis ſaccharata, & re-

liqua dulcia tot creare incommoda : cognitisſimum quippe eſt , plurimum acrimoniæ quorundam gingivis planè inimicum ſub ſuo dulcore continere Saccharum , & dulcia referri inter illa, quæ facile bileſcunt; hoc eſt, fermentationes in corpore ſuſcitant , & augent, unde tum tempore æſtatis , tum in ſubjectis bilioſis , & calidis , morbisque venenatis & contagioſis , nimium præſertim eorum uſum Practici interdicunt. Fermentatio ſiquidem eſt , quæ humores imprimis commovet , & pro gradu ebullitionis majore majorem moleſtiam affert , majoresque turbas in corpore facit. Atque hoc nomine Elixir illud ſtomachale , de quo in th. 10. diximus , quodque nimia dulcedine præditum, fuit, laxans evasiſſe, veroſimile eſt. Nec obſtat, quod, quæ in aliis aſtringunt, in hujusmodi corporibus contrarium effectum ſortiantur : ſiquidem & hæc ſuccum quendam fermentativum involvunt ; id , quod in certis fructibus pro diverſo uſu modò alvum conſtipantibus , modò eandem laxantibus deprehenditur; qualis tum ſuccus in ſubjectis mobili bile gaudentibus facile motum nimium , & naturæ quodammodo inimicum ſuſcipere poteſt. Quod quidem in hujusmodi complexionibus , quarum ſanguinis pariter , & ſpirituum mobilis erit conſtitutio , & in quibus tenerior ſæpe jungetur ipſarum partium textura , ab animi aliquo affectu , aliisque de cauſis moventibus externis itidem evenire poſſe , nemo negaverit. Et reſpexit procul dubio huc ſæpius laudatus Thonerus , quando Camphoræ noxam in calidiorem capitis conſtitutionem , nonnullis fœminis peculiarem, cerebrumque earum imbecillius rejicit ; ceu loc. th. 10. cit. videre eſt.

XIX.

XIX.

Restat, ut de tertia Idiosyncrasiarum specie, & primò iterum de illis, qui functione quadam corporis aucta laborant, paucis agamus. Occurrunt hîc primum illi, in quibus nutritionis opus justo liberalius procedit. Quorum ratio ut patefiat, monendum ex Physiologicis est, humorem corpus nostrum nutrientem, singulisque ejusdem partibus temperiem suam conservantem esse sanguinem. Sanguis igitur prout erit constitutus, pro eo etiam constitutum erit corpus. Quod si igitur in subjectis quibusdam partibus modò nutritivis modò pinguibus & adiposis sanguis abundet, & præterea (concurrunt enim interdum hæ causæ) partes ipsæ molliores, & magis laxæ existant, augeri inde nutritionem, & modò carnositatem, modò obesitatem in iis nimiam produci, mirum non est, præsertim cum in iisdem firmum organorum chylificantium robur, & laudabile suppeditatum alimentum causas antecedentes agant. Et sic se res habet in cæteris. Prout enim serositatibus multis redundat sanguis, pro eo etiam major lactis copia in fœminarum mammis colligetur: siquidem è sanguine, & hujus quidem serosa parte albicantem hunc prodire liquorem, nemo, qui ex candido chylo purpureum sanguinem fieri concedit, tantopere mirabitur. Et quid denique mirum, eundem sanguinem, si in sexu hoc naturali copia laboret, menstruationem ipsam modò immodicam, vel perennem, modo ratione ætatis præmaturam, vel magis diuturnam reddere? Servat sanè rerum genitrix natura hunc morem perpetuò, ut quod nimium, sibique inimicum sentit, per convenientia loca expellat.

In fœminis itaque cum mensium fluxus commodam præbeat evacuationis occasionem & viam, per hanc sanguinem deplere, molemque suam deponere amat. Et planè nobiscum sentit insignis Casuista Timæus â Guldenkl. dum loc. th. 11. circa hanc rem adductis non solum fœminam ad 76. ætatis annum menstruatam â constitutione sanguinea describit, sed eundem etiam menstruum fluxum undecimo ætatis anno erumpentem ad peculiarem potius puellæ complexionem refert, *quæ*, ut loquitur Vir doctissimus, *adeô maturè tantum sanguinis producit, ut in nutritionem corporis totus absumi non possit, unde tanquam superfluus, ne naturæ oneri sit, menstruatim excernitur.* Id, quod etiam in aliis ab Hercule Saxonia, Fernelio, Schenkio, aliisque observatum ibidem legitur.

XX.

Quod functiones in aliis contra imminutas, vel abolitas, & speciatim illos, qui â corpore excernenda diutius, vel planè retinent, concernit, videntur partim â consuetudine hæc procedere, quâ nonnulli, parum interdum humidi assumentes, & partium, cavitatumq;, à quibus excretio fieri debebat, minori sensibilitate & hebetiori, crassiorique forsan bile naturâ præditi, excernendorum stimulum præterire sinunt, & sic longiori eorundem retentioni assuescunt: partim etiam inde, quod quædam in corpore nostro retineri videantur, quæ tamen per alias, easque insolitas vias excernuntur. Sic æstatis tempore urinæ excretio imminuitur, quæ tamen sudore copiosius tum fluente compensatur. Sic in fœminis menstruus interdum fluxus per uterum non contingit, quem tamen per

alia

alia tum, eaque insolitissima loca cum euphoria procedere, Practicis cognitissimum est. Estò igitur, in certis subjectis per nares, & ductus salivales M. S. non depurari: necesse tamen erit, humores excernendi aliam affectent viam, per quam sine notabili adeò sanitatis detrimento â corpore secedant: quemadmodum idcirco gutturis viam in Medico illo Milhavensi retentum sputum occupâsse, qui propterea raró sitim perpessus, loquelæ autem quadam difficultate laboravit, Borellus l. c. existimat. Sed diximus & de iis, qui in ingestione deficiunt: ubi quidem ad rationem eorum, â quibus pilularum deglutitio fieri nequit, explicandam, id potissimum considerandum videtur, licet animalis actio deglutitio nostra sit, subesse tamen functioni huic aliquid naturale, & voluntati nostræ non obediens: unde fit, ut conceptâ præ re assumenda nauseâ, pharynx pertinaciter in hîs se constringat, qui tum, etiamsi toto animo deglutitio tentetur, & lingua oblatum sibi medicamen protrudat, constrictus manet, idque nullo modo admittit, id, quod in ingrato catapotiorum pharmaco tum potissimum usu venire, mirum non est. Quod verò de abstinentibus, & iis quidem, qui â potu vel solito diutius, vel planè abstinuere, porrò diximus, id vel temperamento horum humido, & pituitoso, vel consuetæ vivendi rationi adscribendum cum Quercetano arbitramur; qui ultimum illud exemplis hydropicorum probat, quos per diutinam â potulentis abstinentiam affectu suo liberatos nunquam dein liquidis uti voluisse constat, de quo vid. in Diæt. Polyhist. Sect. 2. c. 4. de cib. & Pot. Sed aliud fortè dicendum de iis, qui citra omnem cibi, potusque usum

vitam

vitam protraxerunt, & quos verè idcirco abstinentes, sive ἀσίτες vocare licuit. Videtur sanè optimè rationem horum exposuisse Pechlinus, cujus proin elegantem hac de re locum, quem habet in Medit. sua de aer. & aliment. defect. c. ult. huc transcribere, operæ prætium duximus. *Corpus nostrum*, inquit ille, *indies aliquid amittit sui, modò plus modò minus: Si enim plus accedit quam amittitur, incrassatur, si minus, gracilescit; quod si ex æquilibrio tot adjiciuntur particulæ, quot dispereunt, est proportio quædam status, atque habitus corporei. Illa dissolutio particularum corporis proximè â fluido subtiliore oritur, externo, vel interno. De externo quidem nemo facilè concesserit, illud adeò nonnullis propitium esse, ut nihil deterat corpori, aliis contra tam inimicum, ut omne ferè resolvat. Fieri tamen posse arbitror, ut superficies corporum densitate sua, & arctiore contextu fluidi ambientis motibus aliquantum resistat, & sic humida quoque jacturam patiantur minorem. Quod facilius credo, cum corpora nonnulla quoad externam cutem etiam in subterraneis, & nitrosis cryptis post mortem diutissimè intemerata mansisse, certissimum habeam. Internum verò fluidum, caloris vehiculum, plurimum etiam valere constat in particulis corporis dissipandis: nam prout obliquè in solidiora impellitur, salis acumine quasi pyramidali comitatum, etiam solidiora profligat, potissimum verò humida, quod illa facilius â centro abeant, & caloris motui obsequantur. Illud itaque calidum ex naturali temperamento tam viscosis contineri particulis potest, adeò solida quoque ipsa visco, seu tegumento obduci, ut effectus ille insultantium particularum valde sit obscurus, & ad permolendum minus efficax. Quia tamen*

necesse

necesse est, aliquas partes disperire, crediderim, non tam crassiores istas, quam tenues & aquosas extra corporis sphæram protrudi; atqui illas, cum pabulum ex aere habere possint, non mirum est inde instaurari: Quin & spirituosæ, quas superesse adhuc dum muscularis motus ostendit, illæ quoque aeri, tanquam corpori fœto & turgido, conservationem sui debebunt; adeoque, cum nulla sit solidorum sive appetentia seu egestas, utpote quæ minus sunt dissipabilia, sequitur, aere solo & corporis contextu proprio sustineri aliquamdiu vitam posse, imprimis, si humido subinde interpolentur. Hactenus ille! qui quomodo & consuetudine inedia possit introduci, eruditè porrò explicat, ubi de religiosorum & nautarum abstinentia agit. Vid. Quercetanus. Diæt. Polyh. sect. 2. c. 4. & qui tamen merè morbosam hic agnoscit causam, Thonerus l. 3. Observ. de fastid. cib. c. 6. Tandem, quod frigidam narium intemperiem, in certa familia ab Henr. ab Heer. observatam attinet, licet nullam ejus causam Autor afferat, verosimile tamen est, nonnisi â peculiari dictarum partium conformatione, quæ debitum sanguinis & spirituum influxum, cumq; eo incalescentiam impedivit, eandem promanâsse.

XXI.

Et ut de iis quoque, in quibus certa corporis functio depravatur, pauca subjungamus, pertinet huc, quod de illis, qui cibum ruminatum ventriculo commodius concoquendum reddiderunt, adduximus; de quibus Vid. Joh. Rhodius Cent. 2. O. 59. Sed in promtu magis illarũ fœminarum erit ratio, quibus per insolita loca menstrua processerunt. Cum enim in his ordinaria per uterum via obstructa fuerit, clausa, atque impervia, quid mirum, si humor menstruus, effluxu

 sibi

ſibi per hanc partem denegato, alias, easque remotisſimas ſæpe quæſivit vias, iisque ceu commodioribus aſſuevit? quod quidem in hujuscemodi corporibus, in quibus laudabilis alias ſanguinis conſtitutio, & firmum extitit organorum robur, tum fieri utique neceſſum fuit. Sed ad eos tandem, quorum effluvia damna aliis inferunt, feſtino. Certum utique id, & extra omnem dubitationis aleam poſitum, prout cujusvis hominis temperamentum, quod in ſanguinis & ſpirituum animalium debita qualitate & influxu locamus, eſt conſtitutum, pro eo etiam eſſe conſtitutas excretiones, easque vel ſenſibiles, quæ per ſudorem, urinam &c. vel inſenſibiles, quæ per inſenſibilem, quæ vocatur, diapnoen contingunt. Quod ſi igitur ſanguis vitium aliquod contraxerit, & vel acrimonia vel alia quadam peregrina qualitate peccet, quid mirum, in excretionibus quoque, per quas natura heterogeneum excludere nititur, labem talem ſeſe exſerere? Et ſic inſolitis quidem planè accenſendum, quod ex Avicenna de puella narravimus, illam omnes ſibi appropinquantes interemiſſe: quod ſi tamen illius nutritionem, ab incunabilis usque venenis peractam, conſideramus, ex nutritione illa venenatum proveniſſe ſanguinem, ex venenato ſanguine venenata prodiiſſe corporis effluvia, quæ aliis veneno non aſsuetis attulerint vitæ periculum, dicendum erit. Quemadmodum & fortaſſis illud, quod de quorundam hominum præſentia, tam hominibus, quàm brutis, aliisque rebus noxia referunt Autores, nonniſi â peculiari ſanguinis in talibus ſubjectis dyſcraſia, unde effluvia quoque talem malignitatem induerunt, deducendum venit. Ut autem peregrinorum temperamentorum peregri-

regrina erunt effluvia; sic contra dantur alii, quorum maximè naturalis est sanguinis, & spirituum temperies, quorum proin blandæ, saltem nemini molestæ erunt egestiones. Atque sic Alexandrum M. Heroicam suam mentem in optima custodivisse corporis dispositione, probabile est; unde & sudor ejus odorem suavissimum spirâsse fertur. Sed aliter forsan explicanda Regum illorum, quorum non solum meminit antiquitas, sed quibus hodieque singularis in sanandis strumis efficacia adscribitur, proprietas. Licet enim ab individuali, & certis quibusdam familiis propria corporum temperie illam pariter deducere quidam velint; malim tamen moralem hic simul agnoscere causam, dicendo, conceptam præ Regia majestate reverentiam, & ortam hinc spirituum in humores peccantes dein agentium excitationem multum, si qua hic fiunt, efficere posse, ne dicam, totam implere paginam. Miri enim sæpe sunt affectuum animi effectus, nec in creandis solum, sed & in fugandis morbis parva eorum efficacia deprehenditur: id, quod vel unico, ubi centum possem adducere, podagricorum quorundam, & arthriticorum exemplo patet, qui subito magnoque metu correpti, interdum & ira commoti, subitò, & in instanti doloribus suis liberati sunt; ceu variæ variorum scriptorum observationes id abundè confirmant. Atque hæc de causis Idiosyncrasiarum, quantum potissimas earum attinet species, dicta sufficiant.

XXII.

Procedimus ad ipsum nunc potius considerationis hujus usum. Ubi prima quidem fronte hæc quæstio sese offert, an dictæ Idiosyncrasiæ curam sui admit-

mittant, nec ne ? Sanè de illis, quæ in utero materno statim gignuntur, & â prima nativitate ortum habent, id nemo dixerit, esse curabiles. Quis enim vel Podalirius, aut Machaon illud dabit rectum, quod natura incurvavit; aut illa flectet, quæ natura in longum diduxit ? Unde ad rem & ex vero Jos. Quercetanus loquitur, quando in Diæt. Polyh. Sect. 1. c. de Timor. ita dicit: *At naturæ sunt quædam, & peculiares hominum proprietates, quæ ἀντιπάθειαι dicuntur, quibus hoc, vel illud citra apertam causam odimus, & metuimus, etsi ab eo nihil incommodi pati possimus: atque hujusmodi naturales affectiones nullam curationem sui admittunt.* Sunt tamen & aliæ Idiosyncrasiæ, non tam naturæ, quam consuetudinis vitio inductæ; quales certè, si recentior consvetudo fuerit, per contrariam asvefactionem sæpe licebit corrigere: quemadmodum hinc illam strabismi speciem, quam infantes sola interdum oculorum in cunis contorsione contrahunt, contraria musculorum ophthalmicorum consuetudine curari videmus. Sed si inveterata consuetudo fuerit, si altas nimium jam in corpore egerit radices, aut si, quod vulgò dici solet, in alteram nunc transierit naturam, quid aliud dicendum, quam & constitutiones tali consuetudine illatas vix ac ne vix quidem emendari ? Et videntur his obnoxii potius illi Genuensi similes, qui, cum ob delictum ad ergastula nautica condemnatus, durissimos ibi per 25. annos exercuisset labores, libertati tandem â Principe Doria restitutus, eam grato quidem animo accepit, sed mox ejusdem pertæsus rediit, & in pristinam iterum, cui asuetus erat, servitutem se ablegari petiit. *Est* enim *magna consuetudinis vis, quæ*

post-

poſtquam ſemel invaluit, peregrina quæque ut ſolita objectat, omnia per unam illam levia accepta, quantumvis alias dura; ut ſcite loquitur laudatus Pechlinus in medit. de aer. & alim. defect. c. ult.

XXIII.

Sed quæ tandem contemplationis hujus utilitas? An, quod plurimarum ſic Idioſyncraſiarum nulla eſt medela, earum propterea cognitio uſu deſtituitur? Plane non. Eſt enim vel hic uſus longè maximus, imò inſignis; poteſtque ſtatui duplex, unus Prognoſticus, Curatorius alter. Quod Prognoſticum attinet, in eo hic conſiſtit, ut ſi quod naturale vitium in ægroto deprehendamus, id, etiamſi per ſe malum ſit, pro adeò malo non pronunciemus. Fuit tale vitium in duobus fratribus cauſone correptis naſus frigens, qui propterea, utut Medici mortis dederint prognoſticon, ambo evaſerunt, teſte Henr. ab Heer. l. ſæpius cit. Et quid in excretionibus ſive alvinis, ſive uterinis non contingit? Videmus ſanè, excitari in nonnullis diarrhœas, enormes ſæpe, & aliis citra magnum virium diſpendium non ſufferendas; ſed his in bonum. Videmus, experiri fœminas immoderatiorem menſium fluxum; ſed in ſalutem omnia. In talibus ergò malas exclamare has excretiones velle, quid eſſet aliud, quam nobiliſſimam prædicendi Artem proſtituere? ex qua inſigne contra ſibi decus comparabit, quicunque Idioſyncraſiarum rationem habet. Atque hæc ipſius divini ſenis mens eſt, quando aph. 23. l. 1. ita loquitur: τὰ χωρέοντα μὴ τῷ πλήθει τεκμαίρεσθαι, ἀλλ᾽ ὡς ἂν χωρέῃ οἷα δεῖ, καὶ φέρει εὐφόρως. Scilicet fluit hinc uſitata illa inter morbos congruos, & non congruos diſtinctio, quæ

uſum certè in prognoſi maximum habet, adeò, ut teſtibus modò laudato Hippocrate,&,qui in illum commentati ſunt, Valeſio, Ludov. Dureto, & P. Salio Diverſo, proprios morbos facilius curari quàm alienos, una ex præcipuis prædictionum regula ſit. Hinc enim eſt, quod ſeroſi catharrhis, quod bilioſi diarrhœis & febribus ardentibus, quod alii aliis morbis facilius tententur, quorum tamen eventum in his non ita timemus, quam ſi iidem morbi in alia ſubjecta, natura ad morbos tales non ita diſpoſita incidant. Taceo, & ratione ætatis magnam occurrere differentiam. Unde, ut & hoc ſubjungam, utut pro malo vulgo habeatur pulſus intermittens, docet tamen experientia, non in ſenibus tantum citra morbum eum accidere, ſed etiam juvenibus quibusdam eundem eſſe ordinarium, ceu Williſius Pharmac. rational. part. 1. pag. 278. id inculcat: poſſemque propriam hac in re allegare experientiam, dum in puero 6. circiter annorum, in quo laborioſa admodum contingebat variolarum proruptio, qui tamen divinâ aſpirante gratia feliciter convaleſcebat, talem non ſemel obſervare mihi licuit.

XXIV.

Aſt latè pariter patet uſus curatorius. Quod ſi enim in curis ægrotantium ulla res, certe propria cujusvis corporis temperies, ſive ἰδιοσυγκρασία probè venit ponderanda: utpote quæ, ut jam diximus, medendi methodum ſæpe variat, & ab arte interdum recedere artis peritum docet. Manet ſiquidem natura dux optima, nec facile errat, qui illius genio ſeſe accommodat: utque hanc ſequentibus omnia facilia, & expedita ſunt, ſic contra illam, ſcite ſcribente Seneca, viventibus

tibus

tibus non alia vita eſt, quam contra aquam navigantibus. Ceu naturali igitur quorundam appetitui interdum aliquid largiendum; ſic vitanda contra ſtudiosè, quæcunque vel viſu, vel auditu, potisſimum autem, quæ odore, vel ſapore ægris noſtris adverſa eſſe novimus. Vitanda ſæpius camphorata, utpote multis ex ſequiori ſexu ſubjectis inimica, & ſubſtituenda talia, quorum gratior, ſaltem non moleſtus ægrotanti odor eſt. Quemadmodum proin nec moſchata aut ambrata omnibus adhibenda; cum, teſte experientiâ, multæ præſertim fœminæ illorum uſum non ferant, ſed in cephalalgias, vigilias, uterinas paſſiones hinc incidant. Ut adeoq; ſit reprehendendus hîc illorũ Pharmacopæorum mos, qui in eodem ſæpe ſcrinio, in eadem capſula, lapidem Bezoar, & alia pretioſa, & moſchum quoque, & ambram aſſervant: manifeſtè enim lapidem Bezoardicum ex tali capſulâ deſumtum & exhibitum nocuiſſe, conſtat. Quod ſi porrò decumbenti ſuo roſas bellum indixiſſe cognoſcat Medicus, roſaceorum applicationem intermittat, & commodiora ſeligat, imô, quantum in ſe eſt, â frequenti balſamorum & oleorum fragrantium inunctione ſibi caveat, memor illius, Medicum bene olere, ſi nihil oleat. Quamvis & interdum, quod in hyſtericis mulieribus paſſim obſervatum, arrideant ſuaveolentia, faſtidio ſint graveolentia: cui proin ægrotantium genio ubique ſe accommodâſſe, operæ pretium erit. Memorabilis certè, & ad probandam theſin abundè faciens eſt hiſtoria, quam Galenus de excellenti ex Peripateticorum ordine Philoſopho recenſet: huic enim morbo certo laboranti Medici potum frigidum ſuadebant; ſed renuit ille potum,

regerens,

regerens, certo certius hac ratione ſibi detrimentum allatum iri, & noviſſe ſe aliquot ſimilis planè conſtitutionis, & temperamenti, qui hauſto frigido potu perierint; ſed neglectis his Peripatetici argumentis æger gelidum cogebatur aſſumere, qui tamen vix unico evacuato vitro tetris corripitur convulſionibus, & ad plures ablegatur. Patet ſanè hinc, quam malè ſuis ægris conſulant, qui nulla ipſorum Idioſyncraſiæ ratione habitâ preſsè ſuæ medendi methodo inhærent, & quantum ſit, invitâ ac repugnante naturâ aliquid hic moliri. Agit quidem & naturæ interdum rectorem Medicus; ſed utplurimum ejus etiam miniſter audit, cui incumbit præeuntis ſibi ducis motum ſolicitè obſervare, & quò vergat optima hæc morborum medicatrix, curioſius diſpicere, nihilque agere, quod eam in ægri ſalutem aliquid molientem ullo modo turbet, aut impediat. Placet hîc, cum multorum poſſem afferre, unius Thoneri, Practici certè exercitatisſimi & felicisſimi, ſubnectere ſuffragium, qui annorum 64 experientiâ edoctus Obſ. ſuarum l. 1. de febr. contin. p. 33. juniores præſertim Medicos ita alloquitur. *Id junioribus*, inquit, *ſeriò obſervandum inculco, ut in ſua Praxi, præſertim in delicatioribus naturis, & ſexu fœmineo, abſtineant ab iis, quæ odore vel ſapore irritare ac offendere queant; atque id cognoſcere licet diligenti cujusque ægri naturæ diſquiſitione inſtituta.* Et porrò eod. libr. de febr. interm. p. 73. ita ſcribit: *oportet Medicum eſſe catum & cautum in præſcribendis remediis, prius diligenter perſcrutando cujusque naturam, prout per facultates humanas licet.*

XXV.

XXV.

Luculentius autem patescet contemplationis hujus utilitas, si magnam porrò consideremus, quæ in alterandis corporibus occurrit, differentiam; dum alii facile, alii contra difficillime assumtorum vires experiuntur: cujus proin exacta cognitio in molienda imprimis catharsi tutissimam Medico facem præferet. Cum enim sint, qui strictam nimis, valdeque immorigeram habent alvum, nonne illa hinc fluit regula, non semper in lenioribus purgantibus subsistendum, sed interdum ad fortiora, imò fortissima procedendum? Fateor, Sennatta, passulata, tamarindinata, & id genus alia benigna in plurimis subjectis præstanda feliciter exequi, & hinc modo non ubique præferenda: parum tamen in aliis hîc sæpe efficeremus, nisi scammoniata, helleborata, & id genus validiora ad manum essent. Rotundus interdum, quod dici solet, malo nodo quærendus est cuneus: &, ut juxta Coi regulam, l. de loc. in hom. 55. morbis debilibus pharmacis non fortibus, sed fortibus, fortioribus utendum; sic subjectis quidem debilibus debilia, fortiora verò fortibus hic pariter conveniunt. Pro ratione corporum igitur hæc quoque seligenda, & justa præsertim dosi ægrotanti propinanda. Certè non tam in aliorum remediorum, quam in determinanda purgantium dosi error facilis est: in qua tum peccare non semper est dosin supergredi, sed & infra eam subsistendo peccare possumus. Neque enim hic idem de purgantibus propriè dictis valet, quod de vomitoriis Antimoniatis alias notum est; illa scilicet, etiamsi sensibiliter non operentur, magnam tamen vel insensibiliter corpus humore morboso liberando præstare utilitatem. Aliter longè comparatum est cum purgantibus, utpote quæ, si minori dosi exhibeantur, ut subsistant, præter tormina, & cruciatus, quos ægro excitant, indelebile quoque sæpe vitium humoribus inducunt; id, quod Gregor. Horstius Cas. Chir.

Obs.

Obs. 26. notabili exemplo confirmat. Temerarium alias & culpandæ audaciæ plenissimum illud fuit tentamen, quo empiricus quidam asciticum, variis jam remediis in cassum tractatum, sequenti pulvere restituit : ℞. Tartar. Vitriol. ℈iß Gum. Gutt. ℈iß. Rad. Gialap. el. ℈iiß. Sal. Vitriol. alb. ℈ß. fol. aur. nò 3. M. F. pulv. quem cum patiens simul, & semel ex cerevisia calida sumsisset, & ingentem humoris serosi copiam plus centum dejectionibus per biduum excrevisset, nullo alio adhibito medicamento brevi convaluit; ut videre est apud Timæum â Guldenk. l. 3. Obs. cas. 25. Quod licet ex Arte proscribendum, & nulli rationali Medico imitandum sit experimentum ; patet tamen vel hinc, quantum inter corpora purgantibus solicitanda sit discrimen; dum multa levibus quidem expugnari possunt præsidiis, ubi contra alia robur quasi, & æs triplex medicamentorum efficaciæ opponunt. Non nimis ergò hic timidum esse decet; sed si in uno, vel altero ferreæ ejusmodi naturæ nobis occurrant, fortiora etiam, & subjectis adæquata pharmaca advocanda. Atque sic non tutò saltem, sed & cito pariter, ac jucundè sæpe curatio absolvitur. Id, quod varia celeberrimorum Practicorum monumenta abundè testantur : inter quos unum Thonerum iterum memorâsse sufficiat, qui virgini Göppingensi, diu de alvi duritie conquestæ, & aliorum Medicorum præscriptis in cassum tractatæ, sequentes pilulas ex voto cedentes ordinavit, ℞. Extr. panchym. Croll. ℈iß Extr. pilul. coch. ℈i Essent. Scammon. gr. Vij. c. aq. Melíss. f. pilul. nò is, ceu in append. Observ. de vario purg. gen. id recenset.

XXVI.

Sed cum non omnes robustis ejusmodi lateribus sint præditi, sed alii temperamenti planè diversi & delicatioris naturæ obveniant; graviter contra ab hac parte, si drasticis medicamentis hæc corpora tractare velis, peccari posse nemo non videt. Scilicet, dari eorum plurimos, quibus nullo fere

ferè negotio alvum movere liceat, per causas modò allatas cognovimus; nec quotidiana hîc experientia exemplis destituitur. Exhibere autem his & similibus fortiora purgantia, quid esset aliud, quam magnum in iis excitare humorum motum, vires citra necessitatem perdere, & immaturam, imò repentinam sæpe ægrotanti mortem inducere? Neque enim, quod nonnulli existimant, illa, quæ per drastica ejusmodi educuntur, talia semper in corpore fuerunt, sed talia potius fiunt, cum certum sit, nimia eorundem operatione humores laudabiles quoque liquescere, serescere, corrumpi, fœtorem nancisci, imò indelebile, nec ullis dein Artis præsidiis corrigendum vitium suscipere. Id quod Medicinæ ille Candidatus, Monspelii degens, suo damno expertus, qui, cum pingui satis habitu, plenoq; vultu incederet, cathartico quodam â Professore ejusdem loci propinato hypercatharsin tantam incurrit, ut secutis octoginta circiter dejectionibus maciem exin nunquam iterum emendandam contraxerit; ceu Borellus Obs. cent. 2, hist. 64, ex ipsius Medici relatione hoc annotat. Scilicet, ut fortiora fortibus, sic contra iterum mollioribus his evacuantia conducunt leniora, talia nempe, quæ materiam quidem in his peccantem commodè excludant, interim non majores motus, quam pro eliminando noxio opus erat, excitent. Ut bene illi Medicis præsertim junioribus consulant, qui, quotiescunq; morbi id fert conditio, semper â blandioribus purgantibus incipiendum, & successivè demum ad fortiora progrediendum esse docent. Atque sic procedendo doctissimus Sylvius triginta illis, & pluribus, quibus Medicinam fecit, annis nunquam se hypercatharsin movisse gloriatur. Et, quod si celeberrimorum Practicorum auctoritates hîc dispicio, lenioribus evacuantibus eos omnes ferè delectatos, & invitos ad fortissimorum usum ascendisse deprehendo. Equidem, quod Veteres concernit, eos levioribus purgantibus planè caruisse,

vulgaris quorundam opinio eſt. Attamen & his, ſi non ſecundum omnem materiam, ſaltem ſecundum methodum & cognita eadem, & probata fuiſſe, in eximia de len. med. exim. uſu diſſert. egregiè ediſserit Excellentisſimus Meibomius Artis & Doctrinæ Decus, Præceptor meus ætatem ſuſpiciendus. Qui quidem benignis utendi ritus progreſſu temporis magis, magisque invaluit, adeò, ut ſaniores hactenus ubiq; Practici eundem, ceu firmæ experientiæ innixum, fuerint amplexi. Sic familiaris Juliæ noſtræ ornamento Cl. Conringio erat pulvis, qui habebat cryſtall. Tart. ℈ij Reſin. Gi. alap. gr. ij, quo feliciter in curanda Sueciæ Regina utebatur; ceu patet ex conſilio ejus Epiſt. Tim. à Guld. l. 3. inſerto. Et quantum præſtiterit paſsulis ſuis minoribus, uti & prunis laxativis Thonerus, ex obſervat. Ejus l. 2. ubi pro reſeranda alvo mirè illa deprædicat, ſatis liquet. Ut plurium exempla, quæ in promptu alias eſſent, nunc non adducam. Viderunt quippe Viri præſtantiſſimi, levibus utplurimum in ſtatu ſuo naturali conſervari, & ad eum reduci poſſe corpus; unde, quod facili præſtari potuit operâ, id magno agere apparatu, ſupervacaneum, imò noxium duxerunt. Quemadmodum idcirco peſſimus ille empiricorum, agyrtarum, balneatorum, & id genus medicaſtrorum mos eſt, qui nullâ habitâ ſubjecti ratione fortisſima ſua, & firmis ſolummodo lateribus applicanda draſtica propinant, hoc ipſo demum felices, quod proſperos eorum ſucceſſus ſol aſpiciat, adverſos, quorum longè maximus ſic erit numerus, terra tegat. Verum enim verò ſi conſiderarent, qui hujus ſunt farinæ homines, quantum ſic procedendo & ægrotanti damnum, & conſcientiæ ſuæ offendiculum præberent, methodum hanc in generis humani perniciem natam facile deſererent, & intra officii ſibi demandati limites lubentes ſe continerent. Non de lignis hîc, aut lapidibus, ſed de humano luditur corio, humano inquam, quod ſapientiſſimus Conditor exa-

ctisſi-

ctissimum bonitatis, & omnipotentiæ suæ speculum esse voluit, quod proin, qui temerè corrumpit, næ gravem is aliquando, nisi resipuerit, delicti pœnam luet. Et manet verum, non aliorum magis, quam evacuantium medicamentorum usu evidentem corpori humano posse creari noxam. Unde Willisius Pharm. rat. part. 1. p. 99. solicitè adeò monet, ut quisquis vivere, & sanitatem retinere cupit, empiricos cum suis utplurimum mercurio, elaterio, similibusque paratis drasticis cane pejus & angue devitet. Quemadmodum experientissimus pariter Thonerus in perniciosum hoc hominum genus acerbè invehitur, quando eleganti simul simili illa exigua quidem dosi ingesta, ast mox ἄνω καὶ κάτω violentiam suam exserentia purgantia cum Ichneumone comparat, mure scilicet Indico, qui ob insitam cum crocodilo antipathiam in ejus ad littus maris apricantis & hiante rictu dormientis fauces placidè se insinuare, & ventrem mox perforare dicitur; ceu hæc legi possunt lib. Ejus 6. ep. 26. Ut prudentissimè idcirco â Magistratu prospectum Italiæ sit, ubi in singulis ferè civitatibus loco publico affixæ conspiciuntur tabulæ, cum inscriptione: *Nomina Medicorum, quibus licitum in hac urbe purgantia præscribere*; ceu Timæus â Guldenk. Obs. l 3. cas. 16. id refert. *Magna enim*, ut ejusdem Timæi verbis finiam, *in molienda catharsi opus est cautione, etiam doctis interdum non satis expedita*.

XXVII.

Quod de purgantibus propriè dictis sic adduximus, id de aliis etiam evacuantium generibus suo modo verum erit. Obtinet id in emeticis quoque; quorum cum ἐυπέριστα etiam, sed certo effectu non destituta dentur, hæc sanè tanquam tutiora in multis subjectis fortioribus anteponenda. Obtinet id in sudoriferis; in quorum applicatione id utique solicitè inquirendum, an non fixa præstent volatilibus? Lubens equidem id confiteor, magnam volatilibus inesse pe-

netrandi vim, magnam malignum quoddam ê ſanguine expellendi efficaciam. Interim cum ſint, qui peſſimè eorundem uſum ferunt, id, quod camphoræ exemplo declaravimus, his penetrantia talia, & activa applicare velle, quid eſſet aliud, quam ægrotantis damna intendere, &, quod dici ſolet, oleum igni admovere? Fixa igitur in his ubique præferenda volatilibus; utpote quorũ diligenti uſu citra magnam humorum commotionem, citra calorem, & ſymptomatum exacerbationem id pariter obtinetur, quod ab aliis expectare poteras. Taceo, ratione ipſius morbi ſæpe non convenire volatilia, ubi verò fixa rem totam abſolvunt. Et ſic vulgaria illa quidem, ſed longo uſu comprobata, Carduum benedictum, Rob Sambuci, oculos cancri, cornu cervi, mandib. luc. piſc. & id genus alia, excellentiſſimis Practicis inter arcana eſſe video. Quam quidem cautelam de diureticis etiam remediis, quorum alia violentius ſtimulant, alia abſtergendo tantum agunt, &, quod aquoſitate ſua urinam proliciant, tutiora obſervantur, notâſſe operæ pretium erit. Vid. ſupra citata Cl. Dn. Meibomii de lenior. med. exim. us. diſſert. ubi & de fortioribus & acrioribus medicamentis externis non in quibusvis corporibus adhibendis ſalutare monitum annectitur.

XXIIV.

Nec illa tandem, quam de functionibus propoſuimus, Idioſyncraſiarum contemplatio fructu ſuo deſtituitur. Emergit enim hinc celebris illa, & eximium in Arte uſum habens Praxeos regula, Medicum ſpectatorem interdum agere rectius, quam actorem, & optimam ſæpe, ſecundum divinum ſenem, Medicinam eſſe, nulla uti. Sit v. g. ut in expoſitum jam de evacuatione menſtrua exemplum hæc applicemus, in Plethoricæ conſtitutionis fœmina immoderatiorem contingere, vel nimietate, vel diuturnitate, vel frequentia menſium fluxum. Quæritur, an fluxus ille curandus,

randus, an ſibi relinquendus? Ubi quidem, ſi bene eum ferat mulier, nec nimium inde debilitetur, eum non attingere, quam intempeſtiva arte ſupprimere utique præſtat: magna ſiquidem inter illam, quæ per uterum ſingulis menſibus excernitur, ſanguinis copiam in mulieribus occurrit differentia, ſic, ut quæ in nonnullis nimia audit, & Medicam expoſcit opem, in aliis maximè naturalis ſit, ac ordinaria, nequaquam proin Artis præſidiis impugnanda. Quemadmodum in cæteris etiam evacuationibus, diarrhœis ſc. narium hæmorrhagiis, aliisque id pariter obtinet, in quibus non tam exeuntis humoris quantitas, quam euphoria venit reſpicienda: juxta recenſitum jam Hippocr. aphor. l. 1. 25. Cumque ſint, qui imminutæ functionis reſpectu diutius inediam naturaliter tolerant; hi ægrotantes ad cibum ſumendum non nimium cogendi, ſed ſibi potius hac in parte relinquendi. Vulgatum quippe eſt illud; ſobrietate, & abſtinentia multi curantur morbi. Quod ſi ullibi verum, certè in hujusmodi ſubjectorum affectus id venit applicandum; in quibus nullis magnopere alimentis natura onerata materiam peccantem melius digerit, felicius conſumit, & facilius exterminat. Atque ſic Aurelium Imperatorem, aliosque, ſolâ abſtinentiâ morbos ſuos abegiſſe conſtat. Tandem, quod & illos, in quibus functio quædam depravatur, concernit; præſtat ſanè hos, præſertim, ſi vel primus ortus, vel inveterata conſuetudo vitium induxerit, non curare, quam curando ſe, artemque proſtituere, &, quod dici ſolet, ſine ſpe prædæ in ſcopulo morari. Neque enim natura hac in parte noſtris cedit conatibus; quam ſi, quod in proverbio eſt, vel furca nitaris expellere, ſubinde tamen recurrere experientia teſtis eſt. Id, quod pluribus propterea non aſtruo, ſed in eo, tanquam in re apud omnes in confeſſo poſita, acquieſco.

XXIX.

Patet tamen vel ex his, magnam eſſe corporum, quæ Medico

Medico tractanda obveniunt, differentiam, & propriam ſanè ac plane peculiarem naturam, atque hanc proin, ſi ſalutarem ſibi quis promittere velit eventum, in Arte facienda ubivis reſpiciendam. Quemadmodum enim alias, qui bene diſtinguit, bene docere dicitur; ſic potisſimum & hîc, qui individuas variorum ægrorum proprietates ſolicitius diſtinguit, is rectè demum curat. Et valet hic quoque egregium illud, & nunquam ſatis in Praxi laudandum doctisſimi Valleſii Judicium, quando meth. med. l.4. c.2. ita loquitur: *multa ſunt in Arte Medica, in quibus urgentiæ cauſa ab arte recedere ars eſt. Nam cum ſint in ea multa præcepta legitima, & regularia, perpetua tamen nulla ſunt, & qui ulla habet pro perpetuis, & inviolabilibus, methodicus dici poteſt, rationalis autem minimè. Nam rationalis non curat ex libello, aut commentario, ſed ut in re quavis exercitata ratio dictat, & nullis ſe legibus, tanquam pragmaticis obligat.*

Et ſic claudo: ſit hinc Gloria ſola Deo!

SIc Medici ſenſim ſtudii oblectamima ſentis!
Namque favet cœptis JULIA clara Tuis.
Gratulor ex animo ſuperatum ritè laborem;
Propitiusque Deus ſit Tibi porrò precor.
Dirigat Is praxin! Creſcet ſic Gloria Jovæ,
Robur & ægrotis, & Tibi firma ſalus.

Hæc Fratri unico pietatis ergo apponere voluit

Conrad Johann Kramer,
S.S. Theol. Stud.